

Kézirat-szerkesztési útmutató a Luther Kiadó könyveihez, gyűjteményes és tanulmányköteteihez

Általános szempontok

Kéziratformátum

A Luther Kiadó számára készített kéziratokat lehetőleg elektronikusan, *.doc*, *.rtf* vagy *.odt* formátumban lehet benyújtani a kiado@lutheran.hu címen.

Szövegtagolás, címrendszer, szövegkiemelés

Általános elv a folyó szövegek különböző fokozatú címsorokkal történő tagolása. Az egyes címfokozatoknak tipográfiaiailag jól el kell különülniük egymástól, hogy a címrendszer hierarchiája logikus és egyértelmű legyen. Arra azonban ügyelni kell, hogy a címsorok tipografizálását tekintve a legösszetettebb felépítésű szakkönyvek sem bírnak el hat-hét fokozatnál többet.

Kiemelés jelzésére a szavak *kurzíválása (dőlt betű)* használatos. Folyó szövegben – a jegyzeteket, idézeteket és az irodalomjegyzéket is beleértve – nem használatos sem a félkövér, sem az aláhúzott betű. (Félkövér betűk a címsorokban természetesen használatosak.)

Bizonyos kiadványtípusoknál előfordul, hogy tudományos jellegű és igényű szaktanulmányok esetében egy néhány soros (maximum tíz-tizenkét mondatból álló) rövid, leadszerű összefoglaló, úgynevezett *absztrakt* kerül a cikk/tanulmány elejére, amelyben a szerző figyelemfelkeltő stílusban megnevezi a tanulmány főtémáját, valamint összegzi annak gondolatmenetét, és kivonatolva közli az értekezés kiinduló tételeit, a kutatás során alkalmazott módszereit és legfőbb eredményeit, konklúzióit. (Ennek szükségessége a kiadóval való egyeztetés során dől el.)

Csatolt illusztrációk

Amennyiben a kiadvány illusztrációkat (képeket, fotókat, grafikákat) is tartalmaz, azokat *nem elegendő* a szövegszerkesztőben beilleszteni a folyó szövegbe; minden képi állományt *különálló kép-* vagy grafikai formátumban, *önálló fájlként* kell elküldeni a szöveggel együtt, lehetőleg minél jobb képminőségben és minél nagyobb – nyomdai célokra alkalmas – képfelbontásban. (A képi állományok szükséges paramétereiről a Luther Kiadó munkatársai adnak felvilágosítást.) A szövegszerkesztőbe beillesztett képek csak tájékoztatásul szolgálnak azok elhelyezését illetően, a nyomdai munkálatok során azonban a képi anyag önálló fájljaira van szükség.

Biblikus nyelvek használata (görög és héber karakterek)

A Luther Kiadó az újszövetségi görög nyelvre a *Graeca*, az ószövetségi héberre a *Hebraica* nevű betűtípust használja kiadványaiban. (A betűtípusok kérésre beszerezhetők a Luther Kiadótól.)

Hivatkozások

A főszövegben szereplő tartalmi utalások, parafrázisok, szó szerinti idézetek vagy megemlített művek esetében hivatkozással adjuk meg a más művekből származó információk forrását. A hivatkozások folyamatos arab számozású lábjegyzetbe kerülnek. A hivatkozások felépítése a következő: a lábjegyzetben a hivatkozott mű szerzőjének vezetéknevét, valamint a mű megjelenési évszámát, illetve az oldalszámot adjuk meg, ha meghatározott szöveghelyre történik a hivatkozás.

¹ STEINMETZ 1994, 5. o.

A szerző vezetéknevét kiskapitális betűkkel szedjük, hogy a hivatkozás tipográfiaiilag elkülönüljön a lábjegyzet normál részétől. Ha van oldalszám-hivatkozás, azt vesszővel választjuk el az évszámtól, és utána az o. rövidítést használjuk.

Többszerzős művek esetén három szerzőig közöljük a szerzők vezetéknevét, s a neveket tapadó (szóköz nélküli) nagyköötőjellel kötjük össze.

² STRUNK–WHITE 1979.

³ SOMOGYI–URBÁN–SZÉKELY 1964.

Háromnál több szerző esetén használjuk az *és mások* megfelelő latin formája, az *et alii* rövidítését: *et al.*

⁴ DÖMÖTÖR et al. 1979.

Többkötetes művek esetén a kötetszám után kettőspontot teszünk, és ez után tüntetjük fel az oldalszámot. Ha a mű több helyére hivatkozunk, az egyes oldaladatokat vesszővel, az egyes kötetek adatait pontosvesszővel választjuk el egymástól.

⁵ GRÉTSY–KOVALOVSKY 1983, 2: 171. o.

⁶ GRÉTSY–KOVALOVSKY 1983, 1: 123., 256. o.; 2: 171., 177–181. o.

Ha az egész kötetre hivatkozunk, akkor a kötetszámot és a kötet szó rövidítését adjuk meg.

⁷ GRÉTSY–KOVALOVSKY 1983, 2. köt.

Egy jegyzeten belül több munkára, illetve egy szerző több művére is hivatkozhatunk. Ezekben az esetekben az egyes tételeket pontosvesszővel választjuk el egymástól.

⁸ HALÉVY 1948; KIRKHOFF 1967; LECOMTE 1967.

⁹ CSERHÁTI 2008; 2009.

Ha a bibliográfiában egy szerzőnek ugyanabból az évből több műve szerepel, akkor a hivatkozásokban betűket használunk megkülönböztetésükre. Ugyanezeket a betűket használjuk a bibliográfiában is!

¹⁰ BARTH 1962a.

¹¹ BARTH 1962b, 23–29. o.

Hivatkozás bibliai helyekre

Bibliai könyvek nevét csak akkor rövidítjük, ha hivatkozásként szerepel zárójelben vagy lábjegyzetben, valamint ha fejezet- és versszám követi a rövidítést (egész fejezetre vonatkozó utalásnál nincs versszám). A rövidített könyvcím után nem használunk pontot. A számot is tartalmazó (sorszámot jelölő) könyvcím-rövidítésekben a szám tapad a rövidítéshez (nincs szóköz). A fejezet- és versszámot tapadó vesszővel választjuk el egymástól (a kettő között szintén nincs szóköz). A bibliai hivatkozások csak abban az esetben kerülnek lábjegyzetbe, ha valamilyen értelmező-magyarázó szöveggel egészülnek ki. Normál esetben *szövegközi zárójeles hivatkozásként* szerepelnek.

„Mert e romlandó testnek romolhatatlanságba kell öltöznie, és e halandónak halhatatlanságba.”
(1Kor 15,53)

Azonos fejezetből vett, de nem összefüggő, nem folyamatos szövegtartományt kijelölő versek száma között tapadó pontot használunk (szóköz nélkül). Az egyes szövegrészek önálló hivatkozásait pontosvesszővel választjuk el egymástól.

1Kor 15,35.38; 50–57; 16,1–4; 2Kor 4,3k; Ef 6,5; Róm 4,3.5–6.9; Jer 3,12b–13a

Ha nem egy egész versre, csak annak egy részletére hivatkozunk, akkor ezt a mondatban lévő helyének megfelelően az *a*, *b*, esetleg *c* betűvel jelöljük.

Jer 3,12b–13a

Hivatkozás internetes cikkekre, elektronikus dokumentumokra

Az interneten hozzáférhető cikkek, tanulmányok, dokumentumok esetében a következő adatok feltüntetése szükséges: szerző (ha van), a dokumentum címe, a honlap hivatalos neve, a honlap URL-címe és a letöltés (az utolsó hozzáférés) dátuma. Az internetes hivatkozásokat – hosszúságuk miatt – lábjegyzetben szerepeltetjük.

¹ Annual report. *The British Library News*. Online. <http://www.bl.uk/news>. 2009. május 12.

² KOPP Mária – SKRABSKI Árpád: Vallásosság és lelki egészség. *Távlatok. A magyar jezsuiták folyóirata*. <http://w3.externet.hu/~tavlatok/5901tan.htm>. 2007. szeptember 17.

Idézetek

Általános szabályok

Általános szabály a könyv- és lapkiadásban, hogy nincs idézet idézőjel és forrásmegjelölés nélkül. Kivétel ez alól a szabály alól, ha versekből, drámákból idézünk részleteket, és az idézés ténye nyilvánvaló, valamint az eredeti mű szerzője a szövegösszefüggésből világosan kiderül.

Ha az idézetből hiányzik valami, vagy oda utólag bármit is beírunk, ezt szögletes zárójellel kell jelölnünk, például [sic!]. A kihagyásokat jelző három pont vagy a kezdőbetűk mondatközi módosítása esetén ugyanígy járunk el.¹

„[A]z evangélium hirdetése tükröt tart elénk [...], amelyben nem önmagunkat, hanem Krisztust látjuk.”

Ha a szerző megjelent fordításból idéz, akkor elegendő hivatkozni a megjelent műre. Ha viszont a fordítást nem tartja megfelelőnek, akkor a javítás tényét szintén szögletes zárójelben kell jeleznie.

Ha a szerző nem megjelent fordításból idéz, hanem saját fordítását közli, akkor a megfelelő szöveghelyen fel kell világosítania olvasóit.

„Aki pedig erre készített fel minket, az Isten az, aki nekünk adta a Lélek »foglalóját.«” (Cs. S. ford.)

Az idézetek elhelyezése

A magyar könyvkiadói gyakorlatban az idézeteket a szöveg megszakítása nélkül, folyamatosan szokták elhelyezni. Főleg angolszász hatásra azonban Magyarországon is terjed az a gyakorlat, hogy a hosszabb, úgynevezett *kiemelt idézeteket* kisebb betűmérettel, behúzással vagy kisebb sorközzel szedjük. Mindenkor a szerző dönti el, hogy művében mi számít kiemelt idézetnek, és mit hagy meg a folyó szövegben. Ha a kiemelt idézet módszerét követjük, a magyar hagyományoknak megfelelően – és az angolszász gyakorlattal szemben (!) – az idézőjeleket ebben az esetben is tartjuk meg.

„A hit a bibliai szövegek olyan megértése, amely által az olvasó nemcsak belekerül a szövegbe, hogy azt teljessé tegye, hanem amely által ő maga is megváltozik, mivel megtanulja magát másként megérteni, és így megtanul másként élni.”

Verssorok idézése esetén három verssorig lehet része az idézett versrészlet a folyó szövegnek. Ilyenkor / (per-) jelekkel választjuk el az egyes sorokat, előtte és utána szóközzel.

Pontosan ellenkezőleg értelmezte a helyzetet, mint József Attila a *Hazám* című versében: „Adj magyarságot a magyarnak, / hogy mi ne legyünk német gyarmat.”

Négy verssortól a versidézetek kiemelt helyzetbe kerülnek, sorközökkel elválasztva a főszövegtől.

¹ A három ponttal jelölt kihagyás esetén a normál zárójeles megoldás is széles körben elfogadott.

Alvó szegek a jéghideg homokban,
Plakátmagányban ázó éjjelek.
Égve hagyta a folyosón a villanyt.
Ma ontják véretem.

Pilinszky János: *Négysoros*

Az idézőjelet mindig a todalékok után tesszük (pl. a „kézi szedést”), és lehetőleg kerüljük a „kézi szedés”-t típusú megoldásokat.

Ha egész mondatot idézünk, a mondatvégi írásjel az idézőjel elé kerül.

Hamvas az *Unicornis*-ban így ír: „Irtózom attól, hogy bölcs vagy hős vagy szent leszek. Magasabb igényem van. Normális ember kívánok lenni.”

Ha az idézetben nem egy teljes mondatot idézünk, akkor az idézőjel a mondatvégi pont elé kerül.

Igazat kell adnunk ebben a kérdésben Bultmann-nak, aki szerint Pál „az üdvösség jelenét a végidők eszkatologikus valóságának tekinti, a végidők történéseit bizonyos értelemben pedig jelenvalónak”.

Bibliai idézetek

Bibliai idézeteket általában az úgynevezett protestáns új fordítású Bibliából szokás megadni, amelyet a Magyarországi Egyházak Ökumenikus Tanácsának Ószövetségi és Újszövetségi Bibliafordító Szakbizottsága adott ki 1975-ben. Indokolt esetekben – például a régies nyelvhasználat vagy a pontosabbnak tartott fordítás esetén – lehet használni más fordításokat, de ezekben az esetekben fel kell tüntetni a hivatkozásban a protestáns új fordítástól eltérő fordítást. Ennek jelölését rövidítjük, és pontosvesszővel választjuk el a hivatkozástól.

„...kezemet elveszem rólad, hátulról meglátsz engemet, de orcámat nem láthatod.” (2Móz 33,23; Károli-ford.)

A Luther Kiadó által kiadott kiadványokban a bibliai idézeteket – a Szentírás iránti tisztelet jegyében – minden esetben kurziválással emeljük ki.

Hivatkozások elhelyezése az idézetek után

Egész mondat idézése esetén, amikor a mondatvégi írásjel az idézőjel elé kerül, a zárójeles hivatkozás az idézőjel után kerül, és a berekesztő zárójel után nem szerepel mondatvégi írásjel.

„Isten beszéde élő és ható: élesebb minden kétélű kardnál, és megítéli a szív gondolatait és szándékait.” (Zsid 4,12)

Ha nem teljes mondatot idézünk, és az idézőjel a mondatvégi pont elé kerül, akkor a zárójeles hivatkozás a zárójel és a mondatvégi írásjel közé kerül.

A Zsidókhöz írt levél szerint Isten szava „élő és ható: élesebb minden kétélű kardnál, és megítéli a szív gondolatait és szándékait” (Zsid 4,12).

Az idézeteken belüli idézetek

A magyar helyesírási szabályzat háromféle idézőjelet jelöl meg az idézés szintjeinek megfelelő tipográfiai elkülönítés céljából. Ügyelni kell arra, hogy a magyar gyakorlattal összhangban csak ezeket a megoldásokat használjuk, és figyelni kell az idézőjelek helyes formájára is, ugyanis különböző országokban más és más nyomdai állású idézőjeleket használnak.

A magyar idézőjelek formája a következő:

„macskaköröm”

»lúdláb«

’félidézőjel’

- *Macskaköröm:* „ ”. Szövegbe ékelt, szó szerinti idézetre úgynevezett macskakörmöt használunk. A magyar helyesírási gyakorlatban a kezdő idézőjel mindig alsó helyzetű, és 99-es alakú, a berekesztő idézőjel ugyanilyen formájú, de felső helyzetben van.
- *Lúdláb:* » «. Úgynevezett lúdlábat használunk akkor, ha az idézeten belül szintén idézőjelet kell használnunk. A lúdláb kezdő jele balra, berekesztő jele jobbra nyílik (az idézet mindkét végén befelé mutat).
- *Félidézőjel:* ’ ’. A felső állású, úgynevezett félidézőjel (apoztróf) két funkcióban is használatos. Egyrészt főleg nyelvészeti, filológiai munkákban használjuk az illető kifejezés jelentésének megadásakor, másrészt egyéb szövegekben hármas idézés esetén. A jelentésjelként is funkcionáló harmadlagos idézőjel két jele egymással egyező irányú, és mindkettő egyaránt 9-es alakú.

„Romsics szerint: »Ki tagadhatná, hogy a Duna s Tisza árterületein konyhalatin nemzet szaladgálna, ha Werbőczy politikai ’nemzete’ alatt a magyar paraszt elsorvadt volna.«”

Bibliográfia (irodalomjegyzék)

A cikkek, tanulmányok végén felsorolt irodalomjegyzék típusa szerint három elnevezést kaphat: *hivatkozott művek, felhasznált irodalom és bibliográfia.*

- *Hivatkozott művek:* csak azokat a műveket tartalmazza, amelyek szerepelnek a hivatkozásokban.
- *Felhasznált irodalom:* amelyeket a szerző felhasznált írása elkészítéséhez (a hivatkozott műveken túl is szerepelhetnek benne művek).
- *Bibliográfia:* a legátfogóbb kategória, az előző kettőn túl tartalmazhat olyan műveket is, amelyek csak tájékoztató, továbbvezető jelleggel kapcsolódnak a tanulmány témájához.

Mind a hivatkozásoknak, jegyzeteknek, mind pedig a bibliográfiáknak alapegysége a *bibliográfiai tétel*. A bibliográfiai tétel könyvek esetén minimálisan öt adatból áll: a szerző neve, a könyv címe, a kiadó neve, a megjelenés helye és a megjelenés éve. Ez az öt adat *semmilyen körülmények között* nem maradhat el a bibliográfiából. Ez az úgynevezett egyszerűsített bibliográfiai leírás, amelynek szabályait a Luther Kiadó kiadványaiban alkalmazzuk.

Ehhez az öt adathoz járul még a többkötetes műveknél a kötetszám, valamint a nem első kiadású könyveknél a kiadásszám. Az egyszerűsített bibliográfiai leírásban – nem kötelezően – a kötet teljes terjedelme és a sorozat címe is szerepelhet.

A Luther Kiadó könyveiben az úgynevezett *alfabetikus bibliográfiai leírás* szerint adjuk meg a könyvészeti adatokat. Az alfabetikus leírás szerint a szerző neve után közvetlenül egy kettőspont következik. Ezt követi a többi adat: a címet és az alcímet *kurzíváljuk*, és utána *pontot* teszünk. Ezután következnek a megjelenésre vonatkozó adatok, mégpedig fontossági sorrendben: *ki, hol, mikor?* Kiadó, hely, évszám. A kiadó neve és a megjelenés helye után *vészőt* teszünk, az évszám után pedig *pontot*, hiszen a bibliográfiai tétel is mondatnak minősül.

VARGA Gyöngyi: *Áldáskönyv*. Luther Kiadó, Budapest, 2009.

Sok számadatot tartalmazó bibliográfiai leírásban az o. rövidítés segít beazonosítani az oldalszámokra vonatkozó adatokat. A kiadás, illetve a kötet szavak rövidítéseit minden esetben ki kell tenni, hiszen enélkül nem tudja az olvasó, hogy az illető sorszám mire is vonatkozik. A kiadásjelzés mindig közvetlenül a cím után következik:

TIMKÓ György (szerk.): *Helyesírási és tipográfiai tanácsadó*. 2. kiad. Nyomdaipari Egyesülés, Budapest, 1972.

ORTUTAY Gyula (szerk.): *Magyar népdalok*. 2. kiad. 1–2. köt. Szépirodalmi Könyvkiadó, Budapest, 1975.

A sorozatcímet mindig a bibliográfiai leírás végén, ferde zárójelben közöljük, a sorozatcím után nem szükséges pontot tenni; ha sorozatszám is van a könyvnek, akkor – természetesen – a szám után teszünk pontot. A sorozatcím és a sorozatszám közé nem teszünk vesszőt.

CANTERBURY Szent Anzelm: *Miért lett Isten emberré? (Cur Deus homo?)* Ford. Dér Katalin. MTA Filozófiai Intézete, Budapest, 1993. /Canterbury Szent Anzelm művei 2./

Ady Endre publicisztikai írásai. 1. köt. 1898–1904. Szépirodalmi Könyvkiadó, Budapest, 1977. /Ady Endre Művei./

Az előbbi kötetben a kötetszám (1.) után következik a kötet cím (*1898–1904*); ezt is kurziválni kell, ugyanis a bibliográfiai leírásban a főcím és az alcím mellett a *kötetcímet* is kurzívából szedjük. Maga a kötetszám (1. köt.) nem kurzív.

Többszerzős művek esetén a neveket nem tapadó (azaz szóközzel együtt használt) nagykö-
tőjellel választjuk el egymástól.

HUNTER, William B. – PATRIDES, C. A. – ADAMSON, J. H.: *Bright Essence. Studies in Milton's
Theology*. University of Utah Press, Salt Lake City, 1971.

A több kiadó által kiadott műveknél a kiadók neveit tapadó nagykö-
tőjellel kötjük össze, ha
egy szóból állnak; ha azonban az egyik kiadó neve többemű, akkor a nagykö-
tőjel elé és után
szóköz kerül.

LAPIDE, Pinchas: *Auferstehung. Ein jüdisches Glaubenserlebnis*. Calwer–Kösel, Stuttgart–München, 1991.

FILORAMO, Giacomo: *A gnoszticizmus története*. Ford. Dabolán Katalin. Hungarus Paulus – Kairosz
Kiadó, Budapest, 2000.

Ugyanez a szabály érvényesül a több helyen megjelentetett művek esetében.

LAPIDE, Pinchas: *Auferstehung. Ein jüdisches Glaubenserlebnis*. Calwer–Kösel, Stuttgart–München, 1991.

JENSON, Robert W.: *America's Theologian. A Recommendation of Jonathan Edwards*. Oxford Uni-
versity Press, Oxford – New York, 1988.

Vannak olyan munkák, amelyek esetében a részletes bibliográfia közlése elengedhetetlen. Rész-
letes bibliográfiai leírást használunk könyvkritikákban, forráskiadványokban is. A részletes bib-
liográfiában az előbb felsorolt öt adat mellett minden esetben közöljük a könyv teljes terjedel-
mét, a kiadásszámot, a kötetszámot, a sorozatcímét és -számot, a hiányzó adatokat (szögletes
zárójelben), valamint megadjuk a fordító, szerkesztő, sajtó alá rendező stb. nevét s a könyv il-
lusztráltságára vonatkozó adatokat is. Ha a könyv teljes terjedelmét adjuk meg, akkor mindig az
utolsó számozott oldalt vegyük figyelembe (azaz ne adjuk hozzá a számozatlan oldalakat).

A részletes bibliográfiai leírásban a kötetben közreműködőket (az úgynevezett másodlagos
szerzőségi adatokat) a cím után helyezük el. Ezeket az adatokat *nem* tesszük zárójelbe. A
ford. rövidítés után nem kell kettőspont.

BLOCH, Marc: *A történész mestersége. Történetelméleti írások*. Ford. Babarczy Eszter – Kosáry
Domokos – Pataki Pál. Osiris, Budapest, 1996.

Az előszó, utószó szerzőjét is – különösen, ha jelentősebb írásról van szó – hasonló módon
vesszük fel a bibliográfiába.

ELIADE, Mircea: *Vallási hiedelmek és eszmék története*. 3. köt. Az utószót írta Simon Róbert. Osiris,
Budapest, 1996.

Az idegen nyelven megjelent munkáknál az illető nyelven szereplő betéteket (ed., transl.,
Hrsg., Übers., vol., Bd. stb.) magyar nyelven adjuk meg: *szerk., ford., kiad., bev., köt.*

Többkötetes művek bibliográfiai leírása

Többkötetes művek esetén is követhetjük az egyszerűsített vagy a részletes bibliográfiai leírás szabályait. Az egyszerűsített leírásban *egy bibliográfiai tételben* közöljük az összes adatot.

Ha a többkötetes mű egyes köteteinek önálló kötetcíme van, akkor kétféle módon járhatunk el. Az első módszer, hogy a kötettség után következnek a kötetcímek, s ezeket is kurziváljuk. Részletes bibliográfiai leírásnál a két kötet oldalszámait pontosvesszővel választjuk el egymástól.

SPENGLER, Oswald: *A Nyugat alkonya. A világtörténelem morfológiájának körvonalai*. 1. köt. *Alak és valóság*. 2. köt. *Világtörténeti perspektívák*. Európa, Budapest, 1994. 674; 803 o.

A másik módszer, hogy az illető művet *analitikusan*, azaz egy-egy kötetre lebontva írjuk le. Ezt a módszert akkor kövessük, ha a művet nehéz vagy egyszerűen lehetetlen leírni az előbbi módszerrel, vagyis ha a kiadvány sok kötetből áll, ha az egyes köteteknek külön szerkesztője van.

Magyarország állatvilága. 1–3. köt. Gondolat, Budapest.
1. köt. *Rovarok*. Szerk. MÓCZÁR László. 1980, 254 o.
2. köt. *Madarak*. Szerk. PÉCHY Tamás. 1982, 328 o.
3. köt. *Emlősök*. Szerk. SCHMIDT Egon. 1983, 345 o.

Gyűjteményes kötetek tanulmányainak bibliográfiai leírása

A gyűjteményes kötetek egy tanulmányának bibliográfiai leírásakor először közöljük a tanulmány szerzőjének a nevét, a tanulmány címét (ezt *nem* kurziváljuk, mivel egy tételben *két* kurziválás rendkívül zavaró), majd az *in* szócska (mivel ebben az esetben pont után, mondatkezdő pozícióban szerepel, ezért nagybetűvel kezdődik, és utána kettőspontot teszünk) után a bibliográfiai tételt, a már ismertetett módon. Mivel ilyenkor egy könyvnek csak egy meghatározott részére utalunk, ezért – magától értetődően – az oldalszámoknak is szerepelniük kell a bibliográfiában.

HAJNAL István: A kis nemzetek történetírásának munkaközösségéről. In: Ring Éva (szerk.): *Helyünk Európában. Nézetek és koncepciók a 20. századi Magyarországon*. 1. köt. Magvető, Budapest, 1986. 624–645. o.

Ha az idézni kívánt tanulmány szerzője azonos a kötet szerzőjével vagy szerkesztőjével, akkor az *ugyanő* szó rövidített formáját (*uő*) használjuk.

KOMORÓCZY Géza: A babilóni fogság. In *uő*: *Bezárkózás a nemzeti hagyományba. Az értelmiség felelőssége az ókori Keleten*. Osiris, Budapest, 1995. 210–278. o.

Periodikumok cikkeinek bibliográfiai leírása

A folyóiratok, hetilapok, napilapok tanulmányainak, cikkeinek közlésénél is alkalmazhatjuk az egyszerűsített és a részletes bibliográfiai leírást. Itt se feledkezzünk meg az egyszerűség elvéről, valamint arról, hogy egy bibliográfia célja az egyértelmű azonosíthatóság és visszake-

reszhetőség. Részletes bibliográfiai leírást tehát ennek megfelelően csak indokolt esetben – például speciális filológiai kiadványokban – adjunk.

Az egyszerűsített bibliográfiai leírásban a szerző neve és a tanulmány címe után a folyóirat neve – kurziválva – következik, majd az egyértelmű azonosíthatósághoz minimálisan szükséges adatok. Folyóiratoknál legtöbbször elég az évszám és a folyóiratszám, valamint az oldalszám. Ügyeljünk arra, hogy az egyes adatok (évszám, folyóiratszám, oldalszám) közé mindenütt tegyünk szóközt. Az egyszerűsített bibliográfiai leírásban lehetőleg ne használjunk felesleges írásjeleket (perjel, kettőspont, idézőjel, zárójelek stb.).

KENDE Péter: A nemzeti törésvonal. *Századvég*, 1990. 2. sz. 229–235. o.

Ugyanezt a logikát követhetjük a havilapoknál is.

LÉVI-STRAUSS, Claude: Montaigne és az Újvilág. *Holmi*, 1996. 1. sz. 68–75. o.

Havilapoknál a folyóiratszám helyett a hónap nevét is megadhatjuk, de ezt a módszert inkább a heti- és napilapoknál használjuk.

LÉVI-STRAUSS, Claude: Montaigne és az Újvilág. *Holmi*, 1996. január. 68–75. o.

A heti- és napilapoknál az egyszerűsített bibliográfiai leírásban lehetőleg ne a kiadványszámot, hanem a dátumot adjuk meg.

MURÁNYI Gábor: Fejtő Ferenc és a szociáldemokrácia. *HVG*, 1996. március 30. 85–86. o.

FEJTŐ Ferenc: Négyszáz éve született Descartes. *Magyar Nemzet*, 1996. március 30. 15. o.

A részletes bibliográfiai leírásnál az adatok sorrendje a következő: az évfolyam száma, dátum (évente kétszer-hatszor megjelenő folyóiratoknál elég az évszám, havilapoknál a hónap neve, heti- és napilapoknál a teljes dátum), kiadványszám, oldalszám. Itt is ügyeljünk arra, hogy az egyes adatok között mindig szóköz van, valamint arra, hogy az időszaki kiadvány évfolyamszámát mindig úgy jelöljük, ahogy az az eredeti dokumentumon szerepel (római vagy arab számmal). Az előbbi példák részletes bibliográfiai leírása tehát a következő.

KENDE Péter: A nemzeti törésvonal. *Századvég*, VI. évf. 1990. 2. sz. 229–235. o.

LÉVI-STRAUSS, Claude: Montaigne és az Újvilág. *Holmi*, VIII. évf. 1996. 1. sz. 68–75. o.

MURÁNYI Gábor: Fejtő Ferenc és a szociáldemokrácia. *HVG*, XVIII. évf. 1996. március 30. 13. sz. 85–86. o.

FEJTŐ Ferenc: Négyszáz éve született Descartes. *Magyar Nemzet*, LIX. évf. 1996. március 30. 76. sz. 15. o.

Egyéb művek bibliográfiai leírása

A könyvek és folyóiratok tanulmányainak leírása mellett gyakran kényszerülünk kéziratokra, szakdolgozatokra, disszertációkra, szakfordításokra, kutatási és fejlesztési jelentésekre hivatkozni. Csak olyan kéziraatra hivatkozhatunk, amely mások számára is hozzáférhető (könyvtárakban, egyetemi, intézeti archívumokban). A kéziratoknál, jegyzetknél, témadokumentációknál, szakdolgozatoknál, habilitációs értekezéseknél a következő sorrendben közöljük az adatokat: szerző, cím, alcím, a kézirat jellege, hely és évszám. A kézirat jellegét (kézirat, disszertáció, dokumentáció, jegyzet stb.) tehát közvetlenül az alcím után írjuk, de mivel ezek nem igazi alcímek, ezért nem kurziváljuk őket.

Ha meg akarjuk említeni az egyetemet, főiskolát is, ahol a doktori értekezés készült, akkor ezt kerek zárójelben, közvetlenül a kézirat jellegének meghatározása után tesszük.

KONTLER László: *A politika kora újkori nyelvei és a konzervativizmus alapvetése a brit gondolkodásban Hookertől Coleridge-ig*. Kandidátusi értekezés (ELTE BTK). Budapest, 1994.

A mű kéziratjellegét meg is erősíthetjük:

KONTLER László: *A politika kora újkori nyelvei és a konzervativizmus alapvetése a brit gondolkodásban Hookertől Coleridge-ig*. Kandidátusi értekezés (ELTE BTK). Kézirat. Budapest, 1994.

Rövidítések

Főszövegben

A főszövegben a rövidítések lehetőség szerint kerülendők. Az általánosan elterjedt rövidítések helyett a főszövegben igyekezzünk a teljes szót kiírni (pl. – például, ill. – illetve, ún. – úgynevezett, c. – című). Kivételt képeznek ez alól a kötött, állandó formában használt rövidítések, például: Kr. e., Kr. u. vagy a bibliai könyvek neveinek rövidítései.

Bibliográfiában

A bibliográfiában – amint azt fentebb láttuk – kénytelenek vagyunk elég sok rövidítést használni (o., köt., kiad., h. n., é. n. stb.). A sok rövidítés miatt lehetőleg tartózkodjunk a szerző nevének, a mű címének, a sorozatcímnek, a kiadó nevének (még ha az a mai gyakorlatban oly elterjedt is!), valamint a megjelenés helyének rövidítésétől.

Jegyzetekben és hivatkozásokban

Kerülendők az idegen nyelvű kiadványok jegyzeteiben és hivatkozásaiban használatos (latinból átvett) rövidítések: cf., op. cit., ibid., loc.

Jegyzetek és hivatkozások esetében a magyar gyakorlatban használatos rövidítések: pl., vö., uo., uő (nincs pont a végén!), o., k., kk. (Egyszótagú szavakat nem rövidítünk: lásd.)

A k. és kk. rövidítés két formában is használatos. Oldalszámok után szóközzel elválasztva és a végén ponttal áll.

CSERHÁTI 2008, 130. kk.

Bibliai igehelyekre való hivatkozás esetén a rövidítés tapad a versszámhoz, és nincs pont a végén.

1Kor 15,35kk

(A k. és kk. rövidítések azonban lehetőség szerint kerülendők. Ha van rá mód, helyettük minden esetben a pontos tartomány megadására kell törekedni: 1Kor 15,35–50; 130–134. o.)

Bibliai könyvek rövidítése

1Móz, 2Móz, 3Móz, 4Móz, 5Móz, Józs, Bír, Ruth, 1Sám, 2Sám, 1Kir, 2Kir, 1Krón, 2Krón, Ezsd, Neh, Eszt, Jób, Zsolt, Péld, Préd, Énekek, Ézs, Jer, JSir, Ez, Dán, Hós, Jóel, Ám, Abd, Jón, Mik, Náh, Hab, Zof, Hag, Zak, Mal; Mt, Mk, Lk, Jn, ApCsel, Róm, 1Kor, 2Kor, Gal, Ef, Fil, Kol, 1Thessz, 2Thessz, 1Tim, 2Tim, Tit, Filem, Zsid, Jak, 1Pt, 2Pt, 1Jn, 2Jn, 3Jn, Júd, Jel

A többtagú rövidítések helyesírása

Bár létezik egy nemzetközi szabvány, mely szerint a több tagból álló rövidítések között nincs szóköz – s általában a nagy nemzetközi nyelvek ezt követik –, ez a gyakorlat a magyar helyesírás szabályainak és elveinek ellentmond, magyar nyelvű szövegek írásakor tehát kerüljük. A h. n., é. n., k. n., Kr. e., Kr. u. stb. rövidítések esetében ügyeljünk a szóközőkre. Ugyanez vonatkozik arra az esetre is, amikor a külföldi szerzők keresztnéveit rövidítik.

DUNN, J. D. G. – MACKEY, J. P.: *New Testament Theology in Dialogue*. SPCK, London, 1987.

A leggyakrabban használt rövidítések (jegyzetekben, hivatkozásokban és bibliográfiában)

például	pl.
vesd össze	vö.
ugyanott	uo.
ugyanő	uő
oldal	o.
évszám nélkül	é. n.
kiadó nélkül	k. n.
hely nélkül	h. n.

kötet	köt.
jegyzet	jegyz.
szerkesztette	szerk.
fordította	ford.
kiadta / kiadás	kiad.
válogatta	vál.
bevezetés(t írta)	bev.
reprint	repr.

Ábrák és táblázatok

Az ábrákat és táblázatokat számozzuk, az ábrákat önálló címmel (képaláírással) látjuk el.

1. ábra. Botticelli: *Misztikus Krisztus születése* (1500 k.)

3. táblázat. A Biblia-kiadások éves megoszlása 1950 és 2000 között

A táblázatok nem minden esetben kapnak külön címet; ha a főszövegben szerepel a táblázat megnevezése vagy a kontextusból kiderül a táblázat mondanivalója, a címadás elmaradhat. Az ábrák és táblázatok számozása független egymástól. A képaláírás tartalmazhat értelmező szöveget is, ekkor ezt célszerű tipográfiaailag elkülöníteni a kép címétől.

Az ábra- és táblázatcímek végén nem áll mondatzáró írásjel. (Ez alól kivétel, ha egész mondatból álló értelmező szöveget is tartalmaznak.) Az ábrákra és táblázatokra a sorszámuk és címkéjük segítségével, általában zárójelben hivatkozunk: (lásd a 8. táblázatban), (4. ábra).

Az ábrák és táblázatok számozását, címét (a képaláírást) és az ábrához tartozó magyarázatokat kisebb betűmérettel szedjük, hogy e szövegeket megkülönböztessük a folyószövegtől.

Függelék

Görög és héber szavak transliterációja

A Magyar Tudományos Akadémia a klasszikus görög irodalmi szövegekből való idézéshez – ide tartoznak a görög bibliai szövegek is – és az ószövetségi héber nyelvhez nemzetközi transliterációs (átírási) kulcsot dolgozott ki.

Görög szövegek latin betűs átírása

E szabály szerint a hangsúlyjeleket, a gyenge hehezetet, az jóta subscriptumot nem jelöljük. Az erős hehezetet viszont a latin h-val írjuk át. (Egyes betűk fonetikus átírása (pl. σ/ς – sz) a latin szavaktól való megkülönböztetést szolgálja.) A betűk átírási kulcsa a következő:

α	a	θ	th	ο	o	χ	kh	αυ	au
β	b	ι	i	π	p	ψ	psz	ευ	eu
γ	g	κ	k	ρ	r	ω	ó	ηυ	éu
δ	d	λ	l	σ/ς	sz	αι	ai	ου	ou
ε	e	μ	m	τ	t	ει	ei		
ζ	z	ν	n	υ	ü	οι	oi	´	h
η	é	ξ	x	φ	ph	υι	üi		

Héber szövegek latin betűs átírása

Mássalhangzók

כּ	'	ד	d	ז	z	כּ	k	פּ	'	ר	r
בּ	b	דּ	d	ח	h	ל	l	פּ	p	שׁ	s
בּ	v	ה	h	ט	t	מ/ם	m	פּ/ף	f	שׂ	sz
גּ	g	הּ	h (szóvég)	י	j	נ/ן	n	צ/ץ	c	תּ	t
גּ	g	ו	w	כּ/ך	k	ס	sz	ק	q	תּ	t

Magánhangzók

a-típus		e-típus		i-típus		o-típus		u-típus	
hatéf patah: ◌ַ	ã	hatéf szegól: ◌ֵ	ě	hireq: ◌ִ	i	hatéf qámeq: ◌ֹ	ö	qibbuc: ◌ֻ	u
patah: ◌ַ	a	szegól: ◌ֵ	e	hireq gádól: ◌ִֹ	í	qámeq hatúf: ◌ֹֹ	°	sureq: ◌ֻ	ú
qámeq: ◌ֹ	á	céré: ◌ֶ	é			hólem: ◌ֹ	o		
יִֹ	âw	szegól gádól: ◌ֵֹ	ē			hólem gádól: ◌ֵֹ	ó		
		céré gádól: ◌ֶֹ	ê						

További jelölések

- s^ewá mobile: °
- k^etív – q^eré' jelölése pl.: *hj'* [Q: *hú'*]
- A tetragrammaton jelölése: *jhwh* vagy *JHWH*.
- A geminációt kettőzéssel jelöljük (beleértve *dáges forte euphonicum* is), pl.:
nikkátév – m^edabbér – ma^h-llák'esztér
- Végbetűket nem jelölünk külön formával
- Központozást nem alkalmazunk, kivéve *szóf pászúq*: pont.
- makkéf jelölése egyszerű kötőjellel, pl.: *bét-hamidrás*.
- A névelőket és a prepozíciókat egybeírjuk a rákövetkező szóval, pl.: *bassámajim, haggádól*.